

Grunnlag for en analyse av lønnsandel og årsverk (virksomhetsrapportering 1. tertial 2010)

Det ble i forbindelse med enhetenes rapportering for 1.tertial 2010 stilt spørsmål til enhetene knyttet til grunnlaget for analysen. Tilbakemeldingene fra enhetene er foreløpig ikke ferdig bearbeidet.

Universitetsstyret vedtok universitetets strategiske plan på sitt møte tirsdag 22. april og den vil være styrende for virksomheten ved UiO framover mot 2020. Under overskriften "Et handlekraftig universitet" er man bl.a. opptatt av å tilby ansatte og studenter gode rammebetingelser og nødvendig utstyr ved å sikre at alle enheter har en god balanse mellom lønns- og driftskostnader. Bevissthet om balansen og refleksjoner omkring hva som er riktig nivå i ulike fagmiljøer (dette vil variere) er nødvendig.

Figuren til høyre illustrerer utfordringen: Mens utviklingen av forskningsnære drifts- og utstyrsmidlerⁱ fulgte den alminnelige kostnadsutviklingen midt på 2000-tallet, er ikke dette tilfellet de to siste åra.

Vi får dermed et økende "gap" til høyre i figuren – et gap som "spiser handlingsrom". Det å lukke gapet framstår som en særlig utfordring. Figuren er basert på løpende kostnadstall og viser indekstall med 2004 = 100 % som utgangspunkt.

Den nominelle veksten i lønnskostnader er på 38 % i perioden (pr. årsverk 25 %). Utviklingen i lønnskostnader henger sammen med (a) utviklingen når det gjelder årsverk og (b) lønnsutviklingen. Lønnsutviklingen er i stor grad styrt eksternt (lønnsforhandlinger) med unntak for lokale forhandlinger og lønnsfastsettelse ved nyansettelser. Årsverkutviklingen gjennom avgang og nytilsetninger styres av UiO selv.

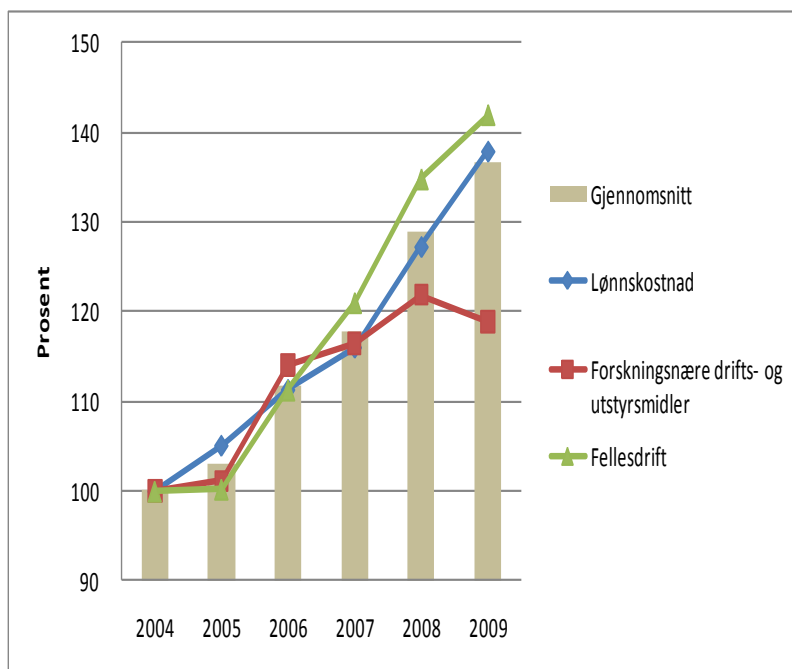
Vi følger opp denne figuren på to måter ifm. virksomhetsrapporteringen pr. 1. tertial 2010:

- I. Vi ser nærmere på noen forhold omkring lønnskostnader og driftsmidler i del I.
- II. Administrasjonens andel av lønnskostnadene omhandles i del II.

Dette notatet er et utkast. Vi ønsker dialog med enhetene om datagrunnlag, forklaringer og tiltak innen vi presenterer en mer gjennomarbeidet sak for styret i juni. Innenfor hvert av de områdene formulerer vi derfor spørsmål til fakulteter og enheter. Det er tre hovedspørsmål:

- 1) Er det forhold ved datagrunnlaget som bør korrigeres?
- 2) Hva kan være mulige årsaker til den observerte utviklingen?
- 3) Hvilke tiltak er iverksatt eller under planlegging for å bedre eventuelle uheldige forhold?

Figur 1 Utviklingen av ulike kostnadskategorier

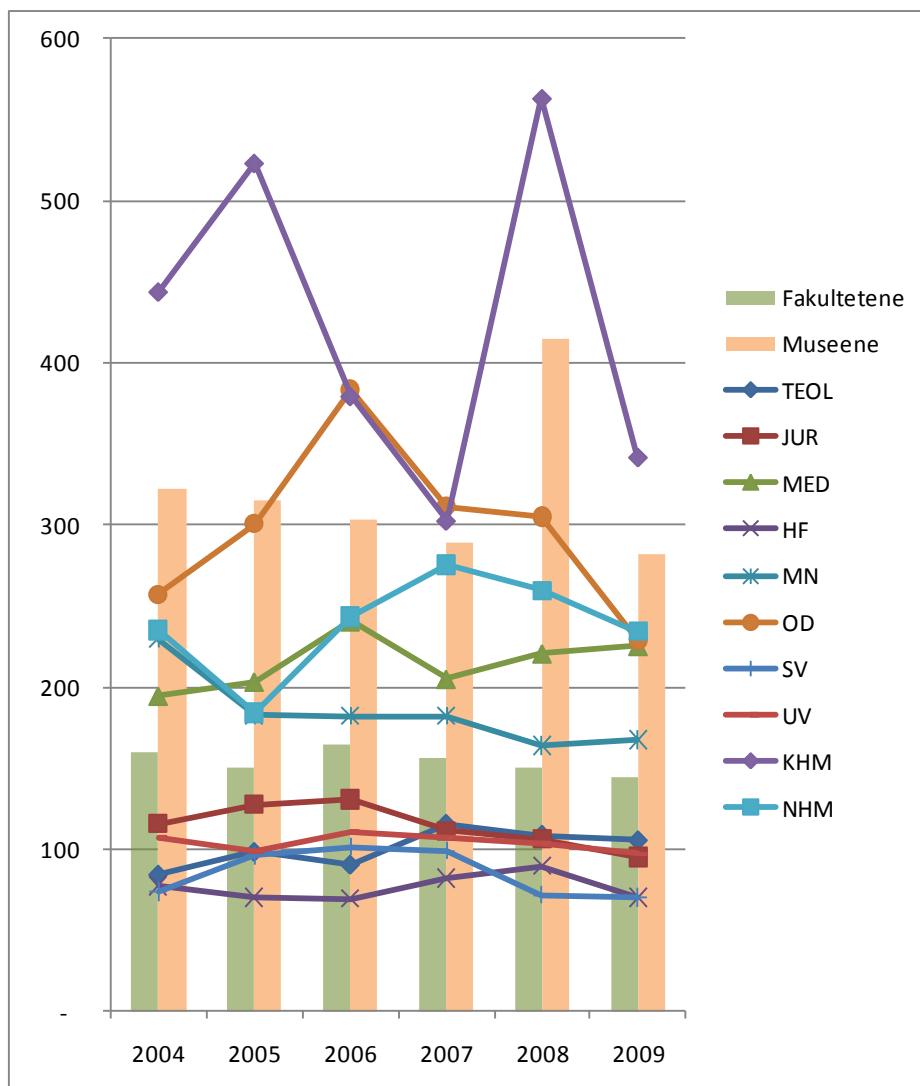

Alle data er hentet fra Database for høyere utdanning (DBH) og "kuben" (analyseverktøy for regnskapsopplysninger) og gjelder hele virksomheten, dvs. all finansiering – med mindre annet angis.

DEL I Økte lønnskostnader = mindre handlingsrom?

Utviklingen i drifts- og investeringskostnader viser et sammensatt bilde.

Figur 2 Utvikling i forskningsnære drifts- og investeringskostnader pr. årsverk ved fakulteter/museer

Figuren er basert på løpende kroner og måler de forskningsnære drifts- og utstyrsmidlene pr. vitenskapelig årsverk (all finansiering). Vi ser at MedNat-miljøene og museene ligger en god del høyere enn HumSam. De spesielle utslagene for OD og KHM bør nok forklares. Det er ellers verdt å merke seg at det gjennomsnittlige nivået på disse midlene ligger omtrent 10 % *lavere* i 2009 enn i 2004. Det kan vurderes som spesielt bekymringsfullt at nivået ved MN i 2009 er på bare ca. 73 % av nivået i 2004, særlig fordi dette er eksperimentelle miljøer avhengig av tilgjengelige drifts- og utstyrsmidler.

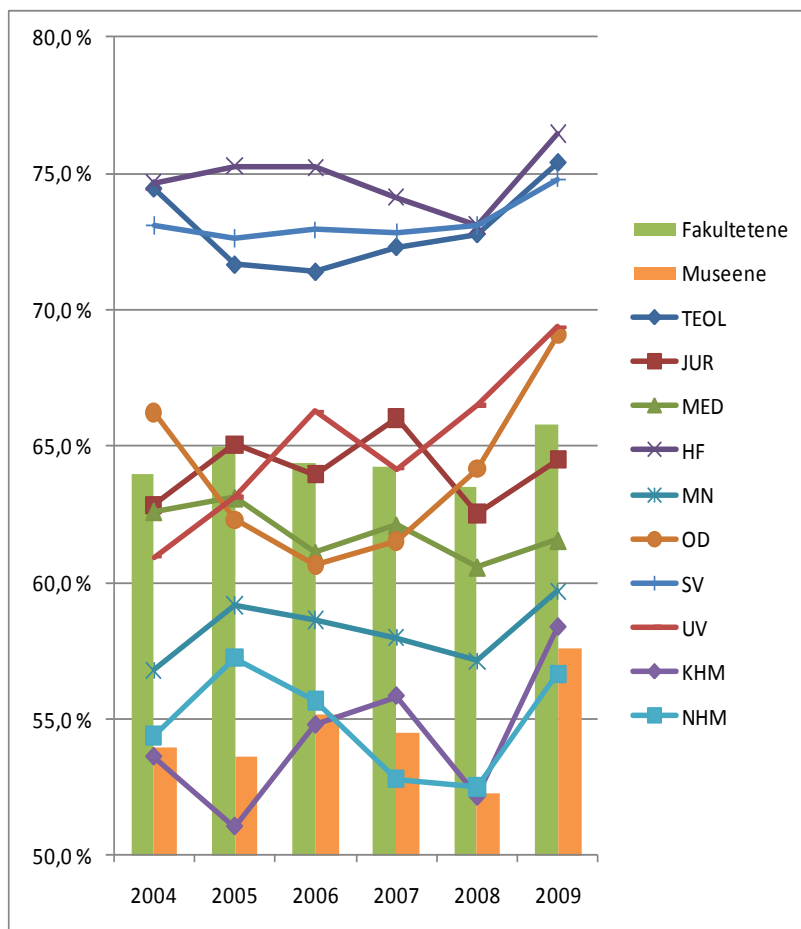
Figuren til høyre viser bokførte lønnskostnader i perioden 2004-2009 som andel av totale kostnader for alle fakultetene/museene. Gjennomsnittet er markert med lysegrønne (fakulteter) og oransje (museer) stolper.

Det er generelt en viss økning mht. lønnsandel – særlig tydelig fra 2008 til 2009. Det skyldes i stor grad at kostnader til større vedlikehold ble tatt ut av internhusleieordningen (en endring som relativt sett slo ut likt for alle enheter). Fakulteter og museer har dermed ikke denne typen kostnader i 2009.

TEOL, HF og SV ligger høyest i lønnsandel. MN ligger lavest av fakultetene. Museene ligger aller lavest.

Virksomhetens karakter (eksperimentelt eller ikke, utstyrskrevene eller ikke, osv.) spiller naturligvis en viktig rolle når det gjelder å forklare ulikheter mht. lønnsandel.

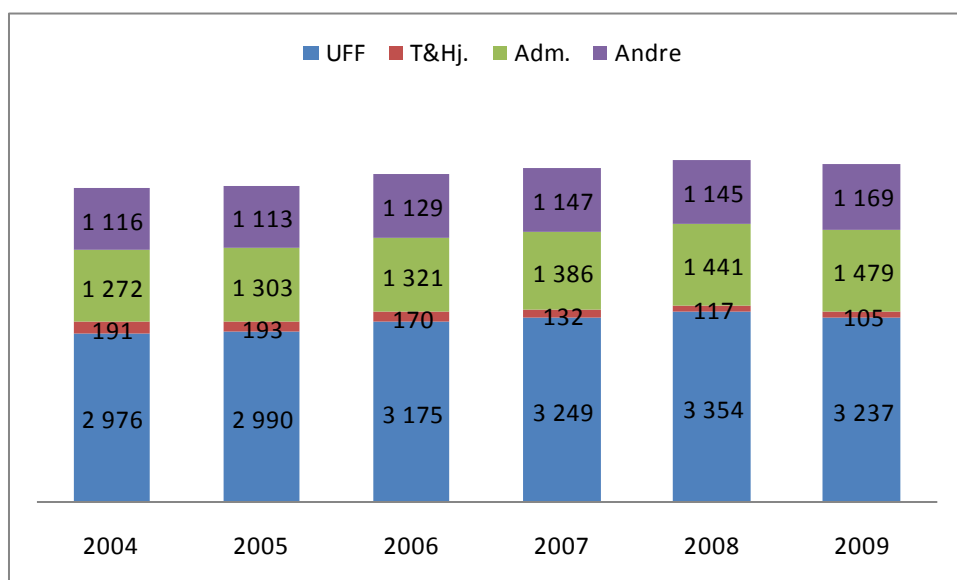
Figur 3 Lønnskostnader som andel av totale kostnader

DEL II Er det for mye administrasjon ved universitetet?

Stiller man dette spørsmålet til en vitenskapelig ansatt ved UiO, får man som regel 'ja' til svar. Det kan godt være sant, men vi tror likevel det kan være klokt med et bredere kunnskapsgrunnlag der vi både gir tall for enhetene innad ved UiO og sammenlikner UiO med andre norske breddeuniversiteter. Vi ser også på utviklingen over tid.

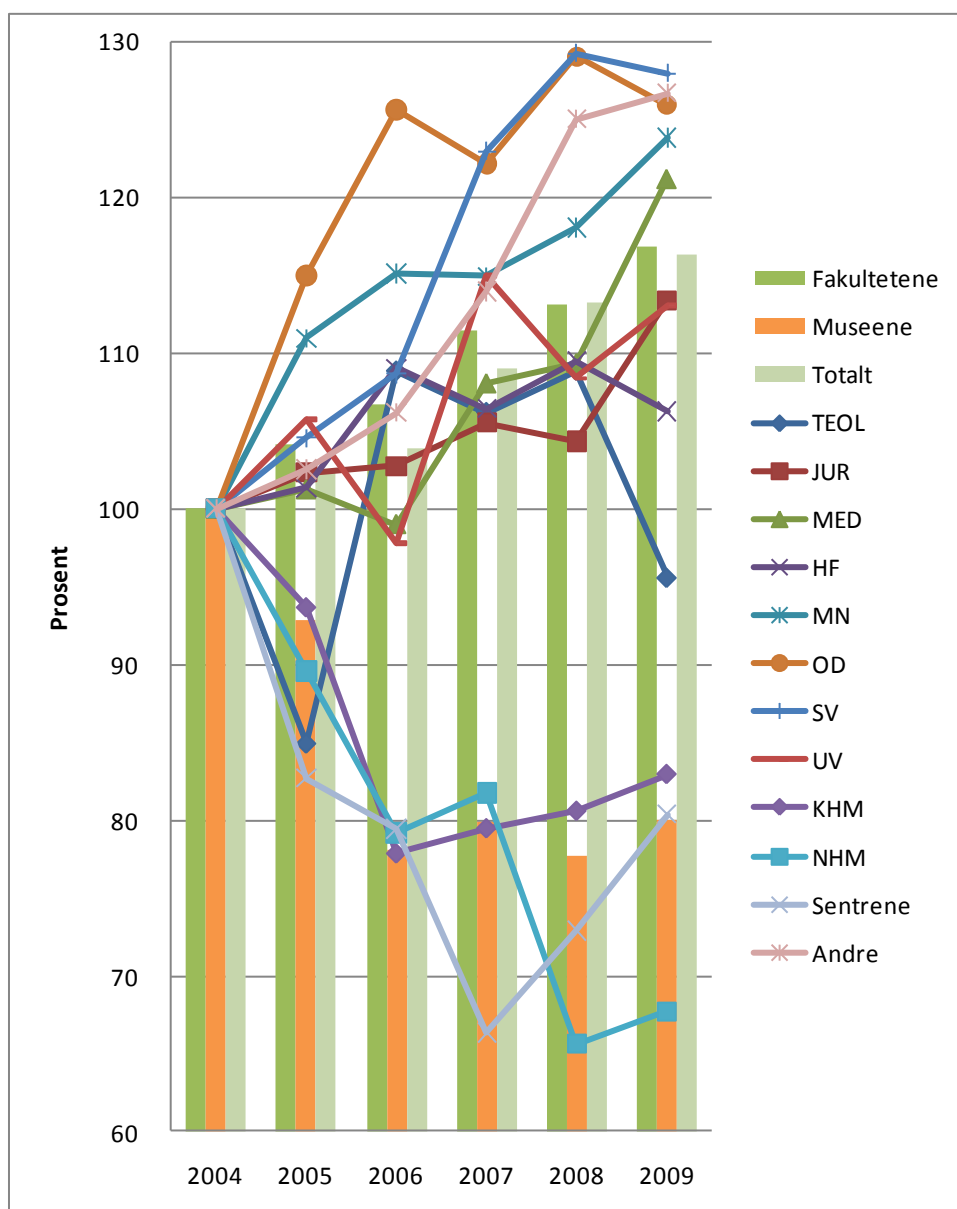
Figur 4 Totalt antall ansatte ved UiO 2004-2009

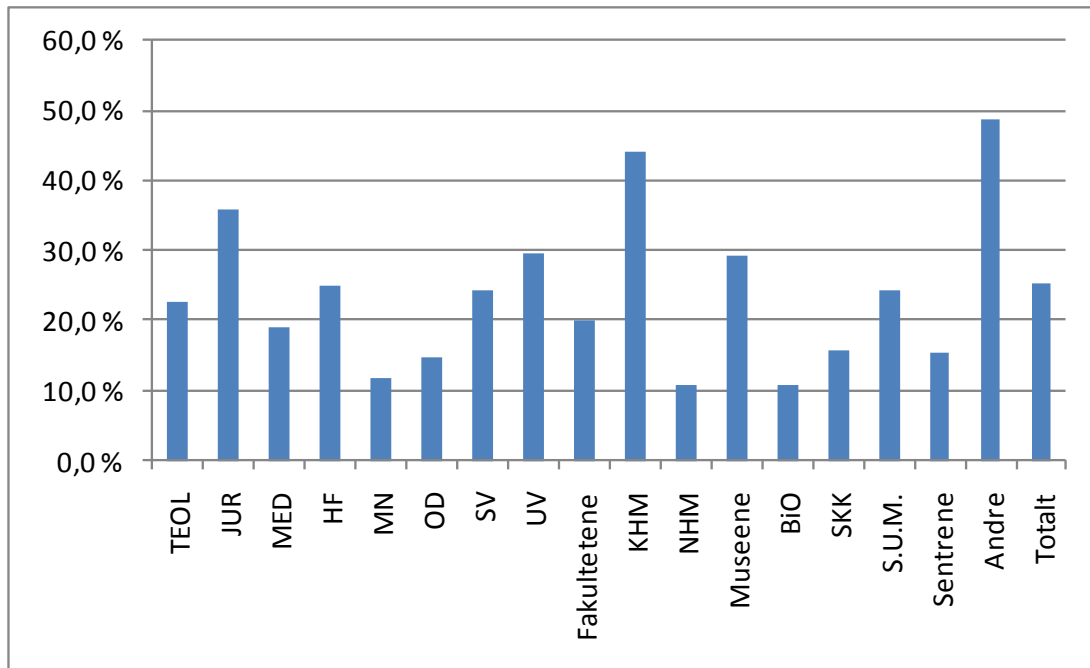
Vi ser at de såkalte 'undervisnings-, forsker- og formidlingsstillinger' (UFF) har økt med ca. 250 i den undersøkte perioden – fra 2 976 til 3 237, men at det var en nedgang på 117 årsverk i denne stillingsgruppa fra 2008 til 2009. Antallet time- og hjelpelærerårsverk (T&Hj.) er nesten halvert. Administrative årsverk har økt med ca. 200 (1 272 til 1 479), mens kategorien 'Andre' (bibliotekarer, ingeniører og andre støttestillinger) har også en viss økning med ca. 50. Totalt har antall årsverk ved UiO – uavhengig av finansiering – økt med 446 (7,8 %) fra 2004 til 2009.

Perioden sett under ett har altså vitenskapelige årsverk økt mer enn administrative årsverk (i absolute tall – prosentvis er det motsatt), selv om forholdet er det motsatte om man bare ser det siste året.

Figur 5 Utviklingen i administrative årsverk ved UiO

Når vi fokuserer spesielt på administrative årsverk, ser vi at veksten er på 16 % i gjennomsnitt. Veksten er høyest ved SV, i sentraladministrasjonen (som faller inn under kategorien 'Andre'), ved OD, MN og MED. Blant fakultetene har TEOL og HF den laveste veksten. Museene og sentrene ligger likevel aller lavest.

Figur 6 Administrative årsverk i % av totalt antall årsverk ved fakulteter og tilsv. enheter – 2009-tall

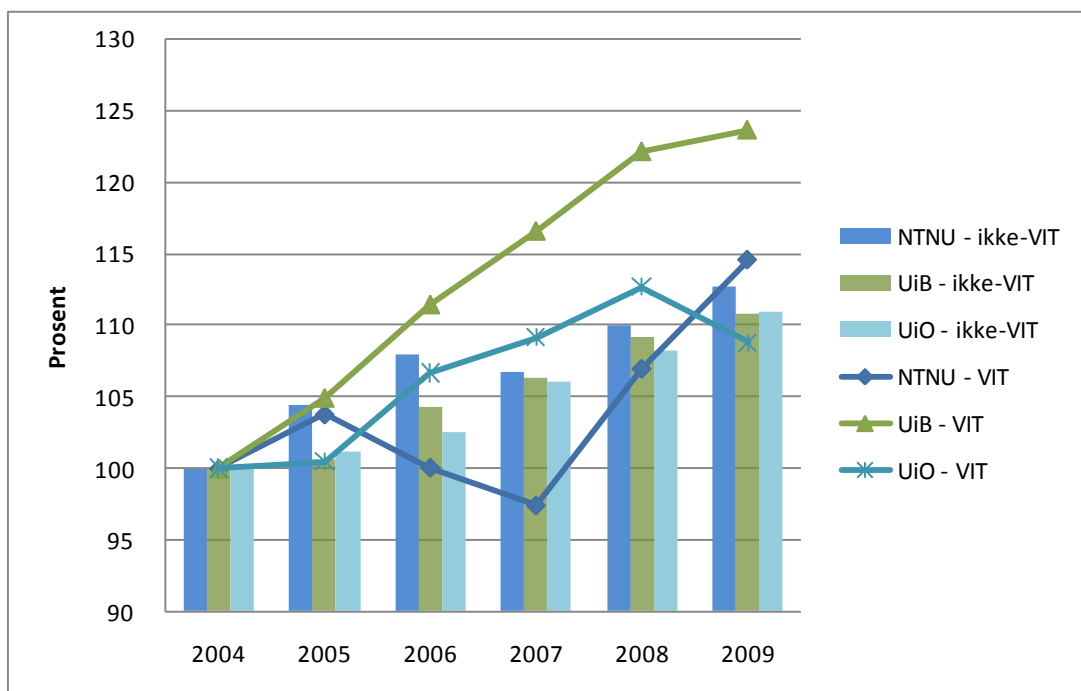
Figuren viser altså andelen administrative årsverk ved fakultetene/museene/sentrene – det er disse vi velger å fokusere på. Det som først og fremst slår en i øynene ved disse 2009-tallene, er forskjellene mellom enhetene. Det kan både skyldes svakheter ved datagrunnlaget og forskjeller i arbeidsmåter.

Så langt har vi konsentrert oss om UiO og vist

- at veksten i vitenskapelige stillinger har vært større enn veksten i administrative stillinger
- at veksten i administrative stillinger har skjedd både sentralt og ved (noen av) fakultetene
- at forskjellen i administrativ bemanning er svært stor mellom fakultetene/museene

Skiller UiO seg ut på noen måte når vi sammenlikner oss med de øvrige, større norske breddeuniversitetene, dvs. UiB og NTNU?

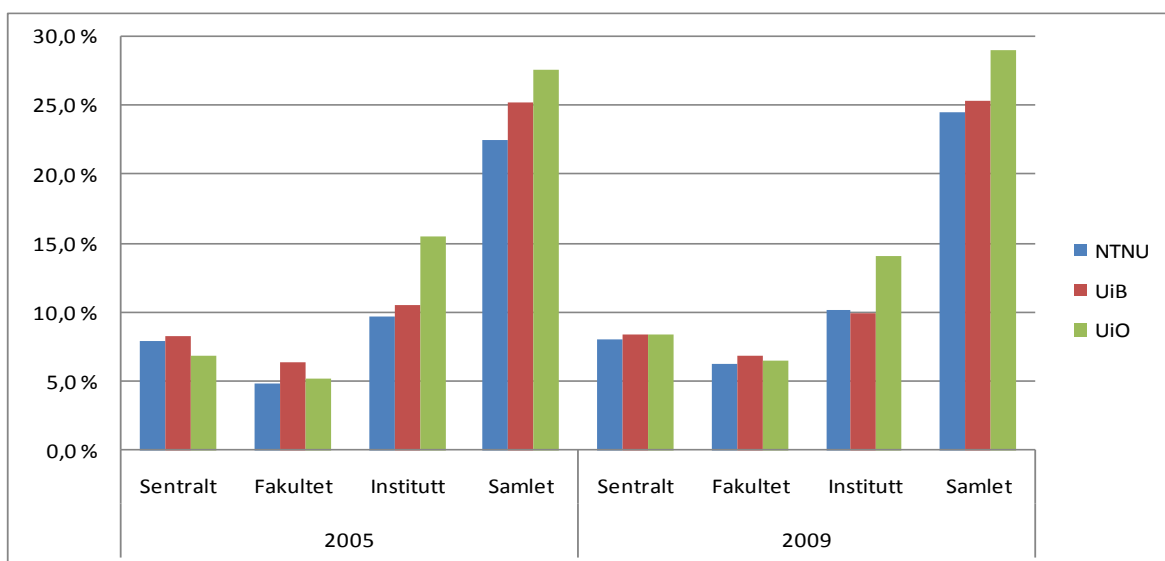
Figur 7 Årsverkutvikling ved tre norske breddeuniversiteter

Årsverkene i figuren er delt i to (hhv. vitenskapelige og ikke-vitenskapelige). Ser vi perioden under ett, er den prosentvise utviklingen for vitenskapelige årsverk ganske lik som den for ikke-vitenskapelige årsverk, unntatt ved UiB der vitenskapelige årsverk viser en betydelig høyere vekst. Mens UiB har den beste utviklingen for vitenskapelig personale, er det NTNU som har den høyeste prosentvise veksten når det gjelder ikke-vitenskapelige årsverk. UiO skiller seg altså ikke ut på noen spesiell måte – med unntak for siste års utvikling i vitenskapelige årsverk der vi får en knekk nedover.

Vi er imidlertid mest opptatt av administrative årsverk ved de tre universitetene og gir tall for disse langs to dimensjoner – dels nivå ift. organisasjonsstruktur, dels ift. fagområder.

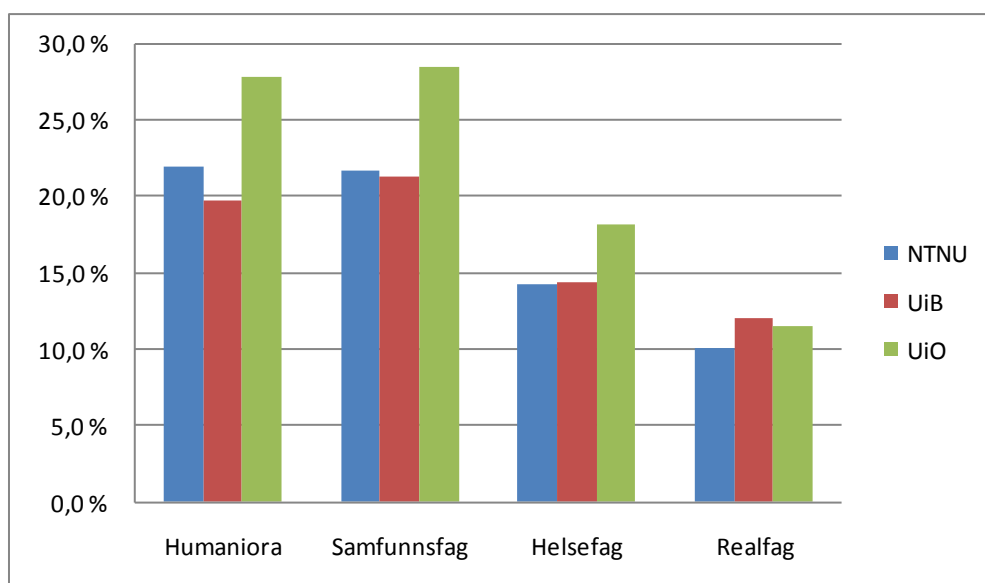
Figur 8 Andel administrative årsverk av totale årsverk ift. organisasjonsstruktur (nivå)

Figur 8 sammenlikner 2005 med 2009 og gjelder bare årsverk finansiert innenfor grunnbevilgningen – på denne måten skiller figuren seg noe fra de foregående. De typiske trekkene som kan leses ut av figuren, er følgende:

- UiO har flere administrative årsverk enn NTNU/UiB.
- Forskjellen er særlig markant på instituttnivå.
- I 2005 hadde UiO den laveste andelen administrative årsverk på sentralt nivå, i 2009 er andelen som for NTNU/UiB.
- På fakultetsnivå har NTNU og UiO også blitt mer like UiB ved at det er blitt flere administrative årsverk på dette nivået ved disse institusjonene.

Figur 9 Administrativ bemanning på ulike fagområder ved tre norske universiteter – 2009-tall

Den administrative bemanningen er åpenbart mye større innenfor humaniora og samfunnsfag, til dels også innenfor helsefag. Når det gjelder realfag, er den administrative bemanningen ganske lik ved de tre universitetene.

ⁱ Med "forskningsnære drifts- og utstyrsmidler" mener vi artsgruppene 47, 64, 65, 66 og 71 (iht. kontoplanen som var gyldig til og med 31.12.2009). Disse er valgt ut fordi de anses å representere innsatsfaktorer som har særlig betydning for kjerneoppgavene ved universitetet. Artsgruppene 47/64/66 dreier seg om anskaffelse og sørvis bl.a. på vitenskapelig utstyr, artsgruppe 65 dreier seg om laboratoriedrift og bøker etc, mens artsgruppe 71 er reiser. "Fellesdrift" omfatter først og fremst bygningsdriften.